

Els orígens polítics de la Fira d'abril de Catalunya. Usos socials i polítics de perpetuació de la condició d'immigrant

Miguel Fernández

Si la "*Feria de Abril de Sevilla*" es fundada per dos empresaris, un català i un basc a mitjans del segle XIX amb la intenció d'establir un dates i un espai perquè la burgesia andalusa pogués incrementar els seus intercanvis i per tant els seus negocis, la Fira d'Abril de Catalunya es comença a gestar al albirar-se la fi de la dictadura per un polític de l'administració andalusa i per un militar d'alta graduació establert a Barcelona.

L'any 1969 de la ma del Teniente coronel Linares es funda a Barcelona la Casa de Andalucía. Un any després, el aleshores "*Director general de política migratoria*" del govern pre-democràtic andalús Gonzalo Crespo, amb la mirada posada en la imminent arribada de la democràcia i la borsa de vots que podia suposar un andalusisme organitzat al voltant de les Cases regionals i encoratjar per la nostàlgia, proposa a la "*Casa de Andalucía*", la celebració d'una Feria d'Abril a l'estil de la de Sevilla, però a Catalunya. En aquell moment es contabilitzen a 800.000 catalans nascuts a Andalusia.

Al 1971 a Castelldefels es realitza una primera prova del que havia de ser la Fira d'abril de Catalunya de la ma d'un grup de persones, entre les que es trobaran, els actuals dirigents de la gran "*Federación de Entidades Culturales Andaluzas en Catalunya*", la FECAC. La resposta del públic va sorprendre als organitzadors i va impulsar les properes edicions. Els anys successius es va continuar celebrant a Castelldefels fins al 1978. L'any 1979 es va traslladar a l'Hospitalet i l'any 1980 per primera vegada es celebrà al municipi de Barberà del Vallès on s'instal·larà fins a 1993. Al 1994 es traslladarà al recinte de Can Zam a Santa Coloma de Gramanet on restarà cinc anys, passarà un any a Sant Adrià mentre construeixen un recinte fixa per la seva celebració: El Fòrum. En aquest impàs, des de les edicions del 2001 fins a la del 2004, la Fira s'instal·larà a la platja de la Nova Mar Bella a Barcelona. Aquest 2005 serà la plaça central del Fòrum, l'escenari de l'esdeveniment, per primera vegada sense la terra de l'albero i sense cavalls.

Paral·lelament a les primeres edicions, al 1980, a les primeres eleccions al Parlament català es presenta el "*Partido Socialista Andalúz*" i aconseguix dos escons. El nou president de la Generalitat, Jordi Pujol espantat pel fantasma de Lerroux, comença a subvencionar extraordinàriament l'esdeveniment i als seus organitzadors, la FECAC, rebent la seva recompensa amb el seu primer bany de multituds a la Feria, a la l'edició de 1985ⁱ. El mateix president d'aquesta federació ja dirà en el seu moment, que sense Pujol seria impossible que avui dia existís la Feriaⁱⁱ.

En aquests moments, els anhels d'instrumentalització política de les administracions públiques, partits polítics i sindicats, fa que instal·lin la seva "caseta" amb molts més recursos que les que podien tenir les pròpies penyes o entitats. De fet, en aquest primers anys, les "entitats andaluses" no eren moltes i s'havia de recórrer a la invitació d'altres centres regionals, com els extremenys, els manxecs o els murcians, que conformaven un espectacle que ressuscitava els "*coros y danzas*" del règim.

D'aquesta manera es pretenia que component folklòric fes menys evident, que l'espai de la Fira era percebut des dels estaments polítics com un viver de vots de part de la població votava a les legislatives i s'abstenia a les autonòmiques.

L'Ajuntament de Barberà del Vallès organitzà, paral·lelament als concerts i espectacles, xerrades i debats al voltant de la immigració, de l'Estatut, de la integració o de la llengua que portaven a terme experts com Francesc Candel o J.M. Huertas Claverias. Aquestes xerrades no van rebre el recolzament dels organitzadors que opinaven que la Feria no era l'espai adequat per això.

Al 1986 el PSC/PSOE contraatacaⁱⁱⁱ la profusa subvenció de CIU a l'arena de la Feria amb la creació d'una altra federació que pretenia desactivar la FECAC i el seu monopoli del sentiment andalús a Catalunya, l'Agrupación de Asociaciones Recreativo-Culturales Andaluzas (AARCA) que fins i tot aconseguix celebrar una Feria d'Abril paral·lela a Cornellà, tot i que sense èxit.

El fracàs d'aquesta acció comina al PSC/PSOE a canviar d'estratègia. Amb les alcaldies de gran parts dels municipis de Barcelona, i la presidència de la Diputació de Barcelona es funda el "*Colectivo Crisol*" amb la intenció d'elaborar propostes d'acció envers les entitats –que en aquell moment comencen a multiplicar-se nominalment, cosa que no comporta que també substantivament^{iv}, i que etiqueten com a "*Altres entitats de cultura tradicional i popular*"–, fins arribar al punt que el president en aquell moment d'aquest

estament, en Manel Royes^v, es convertirà en l'artífex d'un nou impuls a la Feria apropant-la a l'àrea metropolitana i prometent un espai fixa i dintre de Barcelona per les futures celebracions de la Feria.

Ja per aquestes dates, la Fira d'Abril de Catalunya aconsegueix fer-se un lloc en les agendes de tots els partits polítics catalans i els d'àmbit estatal (aquests, per mitjà dels seus dirigents governants a Andalusia), i rebrà el recolzament per part de tots d'ells –excepte, a estones, d'Esquerra Republicana de Catalunya- algun dels quals a més, farà servir per aquest menester, càrrecs públics en benefici del propi partit.

El fruit de tot això va ser que les butxaques dels organitzadors s'inflessin de manera que despertés les sospites d'algunes de les entitats que participaven en la organització, de tal manera que demanessin els comptes. Cosa que se'ls hi van negar rotundament i que va comportar s'acusés als dirigents de la FECAC de corrupció i llicenciosos afany de lucre.

A aquestes fundades sospites, se li va afegir la postura del president de l'entitat Francisco García Prieto en contra de la Llei del Català de 1998 negant-li l'entrada al conseller de cultura J.M. Pujals al recinte públic on es celebrava la Feria i amenaçant de recollir signatures per derogar la llei. Amenaça que no es va portar a terme però que va fer augmentar, de nou, el pressupost de federació.

Davant d'aquesta situació, un grup d'entitats escandalitzades amb l'actuació dels dirigents de la FECAC, decideixen constituir la "*Federación de Comunidades Andaluza*", la FAC, com resposta al que consideraven corrupció econòmica i ingerència política d'una entitat privada.

Un dels pilars en el que es sustenta el poder d'aquesta federació per sortir indemne d'acusacions d'aquest tipus és la pretesa capacitat de mobilització que té. De fet, el mateix president advertirà que mentre tinguin capacitat de convocatòria, els polítics no tindran altre remei que acceptar aquest tipus d'irregularitats^{vi}. Segons aquest dirigent, la Feria rep cada any tres milions de visites. El "Col·lectiu Contrastant" va fer una medició al 2002 on assegurava que era impossible que la Feria rebés més de 455.056 visites. A més, existeixen altres documents en mans de l'administració pública que xifren aquest màxim al voltant de les cent mil persones. Tot i que aquesta informació és de domini públic, encara en aquesta edició s'ha tornat a esmentar la mítica xifra de tres milions que, a l'imaginari català el remet a la meitat de la població catalana producte de les migracions d'aquesta segona meitat de segle.

A dia d'avui, la Fira resulta ser un escenari –no només d'una suposada caça de vots que any rere anys és més ridícula- sinó de la escenificació d'un suposat conflicte social irresolt –els de les “dues comunitats” enfrontades a Catalunya- del que no només viuen econòmicament uns quants paràsits, sinó que és l'element on es substantivitza aquesta permanent amenaça llerrouxista que frena literalment qualsevol exigència nacional que passi de la mera reivindicació de la diferència folklòrica.

La Fira s'abasti't del mite del immigrant perpetu, d'aquella ombra que sempre es manté a la frontera. La Fira avui, no expressa altre cosa que la condició de no ser d'enlloc, la instauració d'un espai que només reivindicuen aquells que tenen obscurs interessos creats, i partits polítics que pretenen imposar la seva patent del que ells volen que sigui Catalunya.

Miguel Fernández
“Els Altres andalusos”

ⁱ J. LLORET DEVESA , “ Pujol, aclamado en la Feria de Abril de Barberà del Vallés”. El País, edició Catalunya. 02/05/1984

ⁱⁱ CULLEL, PERE, (2003) *Què direu de mi. Jordi Pujol vist pels seus contemporanis* . Entrevista a Francisco Gacia Prieto president de FECAC. Planeta

ⁱⁱⁱ CULLEL, PERE, op. cit. p. 321

^{iv} Va ser un grup escindit de la FECAC, la FAC (Federación de Comunidades Andaluza) la que denuncià davant de la Junta de Andalucía, l'existència de 28 “entitats fantasma” sòcies de la FECAC.

^v Joan Barril, entrevista a García Prieto en Barcelona Televisó 30/04/03

^{vi} Eugenio Madueño, “Entrevista a Fco. García Prieto”. L'Avenç 226, 1998